

Kehittämishanke

SELKOKIELISEN OPPIMATERIAALIN LAADINTA
Esimerkkinä karjalanpiirakoiden valmistaminen

Anne Pappinen

Kehittämishankeraportti
Syyskuu 2007

JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU

Tähän koulutusala esim. Ammatillinen opettajakorkeakoulu tai Liiketalous

Kehittämishanke

Tekijä(t) Anne Pappinen	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 52	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi Selkokielisen oppimateriaalin laadinta Esim. Karjalanpiirakan valmistaminen		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu		
Työn ohjaaja(t) Veijo Turpeinen		
Toimeksiantaja(t) Kaprakan ammatillinen koulutuskeskus		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Kehittämishankkeen tarkoituksena oli suunnitella ja kehittää oppimateriaalia erityisopiskelijoiden tarpeeseen. Hankkeen tavoitteena oli selkokielisen ja kuvallisen oppimateriaalin laatiminen karjalanpiirakan valmistuksesta.</p> <p>Kehittämishankeen sisältö muodostui kolmesta osiosta:</p> <p>A. Hankeen lähtökohdat ja teoreettiset perusteet Hankkeen lähtökohdissa käsiteltiin opettajaksi ryhtymisen motiivejani. Teoreettisissa perusteissa pyrin selvittämään kehitysvammaisuutta, kehitysvammaisten opiskelijoiden oppimateriaalivaatimuksia, selkokieltä ja kuka sitä tarvitsee, sekä selkokielen tulevaisuutta. Lisäksi teoriaosuudessa pohdin oppimiskäsitystäni.</p> <p>B. Kuvamateriaalin ja valmistusohjeen valmistaminen Karjalanpiirakoiden valmistus kuvattiin vaihe vaiheelta ja kuvat käsiteltiin selkokielisen ohjeen muotoon. Lisäksi apuna käytettiin materiaalipankin piirrettyjä kuvia selkiyttämään valokuvan sanomaa. Ohje tulee erityisryhmien käyttöön ja materiaalipankkiin, mistä sen voi vapaasti ottaa käyttöön.</p> <p>C. Loppupohdinta Siinä käsiteltiin kehittämishankkeen tekoprosessia ja sitä mitä olin oppinut prosessin aikana.</p>		
Avainsanat (asiasanat)		
Erityisopiskelija, selkokielinen oppimateriaali		
Muut tiedot		

Author(s) Anne Pappinen	Type of Publication Bachelor's Thesis	
	Pages 52	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title The Compilation of Simple Language Learning Materials: preparation and making of Karelian rice pies.		
Degree Programme Professional teachers education		
Tutor(s) Veijo Turpeinen		
Assigned by Kaprakka Centre of Vocational Education		
Abstract <p>The purpose of the development project was to plan and develop learning materials for special needs students' education. The goal of the project was to compile in simple language and illustrations learning materials for the making of Karelian rice pies.</p> <p>The development project's contents contain three parts:</p> <p>A. The foundation and theoretical principles of the project as well as teacher's point of departure motives. The theoretical section discusses the mental, physical and developmentally challenged; requirements of learning materials for their special needs; different learning theories; requirements and criteria of simple language; and the future of simple language.</p> <p>B. Preparation of illustrative materials and instructions including step-by-step photo illustrations with simple language instructions of Karelian rice pies preparation. Additional illustrations from the materials archive are used to further clarify the photographic messages. Instructions are for special needs groups use and for the materials archive from which they can be freely used.</p> <p>C. Conclusion includes evaluation of the process of preparing this project and personal learning during the process.</p>		
Keywords special needs students, simple language learning materials		
Miscellaneous		

Sisällys

1. Johdanto

1.1 Lähtökohtia kehittämishankkeen tekemiseen

1.2 Miksi tämä aihe?

1.3 Kenelle tämä työ on tarkoitettu ja tekemisen aikataulu

1.4 Omat lähtökohtani työlle

1.5 Kehittämishankkeen sisältö

2. Kehitysvammaisuus

2.1 Kehitysvammaisuuden määrittely

2.2 Kehitysvammaisuuden tasot

2.3 Lievästi kehitysvammaiset

3. Kehitysvammaiset opiskelijat ja oppimateriaalivaatimukset

4. Selkokieli

4.1 Kuka tarvitsee selkokieltä?

4.2 Selkokielen tulevaisuus

7. Oppimiskäsitys

8. Karjalanpiirakoiden valmistaminen

9. Markon tarina

10. Loppupohdinta

Kehittämishanke

1 Johdanto

1.1 Lähtökohtia kehittämishankkeen tekemiseen

Merkittävä ja suuntaa antava kokemus ammattiurani kannalta oli yläasteen kotitalousopetus. Valitsin kotitalouden valinnaisaineeksi ja opettajan kannustuksella kiinnostus alaan vain kasvoi. Yhdeksännen luokan lopussa sain kotitalousstipendin, joka annettiin opinnoissaan parhaiten menestyneelle opiskelijalle. Tämä antoi lisää intoa suuntautua kotitalousalalle.

Hain kuitenkin lukioon, joten sain lisävuoden aikaa miettiä oikeaa suuntaa, minne lähtisin opiskelemaan. Kevään yhteishaussa hain ravintola-alan peruslinjalle (2 v), Joensuun ammattikouluun. Pääsin hakemalleni linjalle ja alan valinta vain vahvistui. Ollessani kesätöissä ravintolassa, huomasin ravintolatyön varjopuolet ja suuntauduin suurtalousalalle. Väli vuoden jälkeen opiskelin suurtalouskokiksi (2 v). Olin työskennellyt aiemmin suurkeittiössä. Lisäksi olin tehnyt sijaisuuksia jo pari vuotta ennen kouluun menoa ja hankkinut lisää kokemusta kesätöissä. Valmistumisen jälkeen sain vakituisen paikan keittiöapulaisena aikaisemmasta työpaikastani. Kyllästyin kuitenkin työn yksipuolisuuteen ja kun Kaprakan ammatillisen koulutuskeskuksen keittiöllä tuli keittiöapulaisen paikka auki, hain sitä. Sain paikan ja aloitin 1994 syksyllä uudessa työpaikassa. Työnkuva oli laajempi, tilaustarjoiluja ja alkoholitarjoiluja oli usein. Muutenkin työ oli monipuolisempaa kuin aikaisemmissa työpaikoissani.

Syksyllä 1997 aloitin työn ohessa ravintolapalvelun ammattitutkinnon opinnot aikuiskoulutuskeskuksella. Taas oli suunta vaihtunut suurtalouspuolelta ravintolapuolelle. Nykyisessä työpaikassani tarvittiin anniskelu- ja tilaustarjoilutaitoja. Harjoittelun ja näytöt suoritin Lomakeskus Huhmarissa.

Syksyllä 2000 aloitin restonomin opinnot Joensuun ammattikorkeakoulussa, Niskalassa. Kolme ja puolivuotta kestäneet restonomiopinnot olivat yksi elämäni rankimmista kokemuksistani. Ammatillinen osaaminen on vahvimpia puoliani, mutta teoria opinnot tuottivat minulle suurta tuskaa. Kuitenkin tämä kolme ja puoli vuotta elämästäni oli erilaista, opettavaa ja kasvattavaa aikaa.

Kehittämishanke

Valmistuttuani 2004 maaliskuussa oli selvää, että haen seuraavaksi opettajankoulutukseen Jyväskylään. Tämä haave minulla oli jo, kun hain restonomin koulutukseen.

Palasin restonomiopintojen jälkeen Kaprakan keittiölle tammikuussa 2004. Olin omassa työssäni keittiöllä kolme viikkoa, kun minua kysyttiin kotitalousopettajan sijaiseksi. Sain viikon kokeilla, miltä opettajan työ tuntuu ja tehdä sitten päätökseni haluanko jatkaa opetustyössä. Jatkoin opetustyötä ja sain arvokasta kokemusta, mitä eniten tarvitsinkin.

Tämä puolitoista vuotta opettajan työssä oli juuri sitä, mitä olin halunnut tehdä, nautin opettamisesta. Jouduin paljon soveltamaan ja kyselemään asioista työtovereilta. Työpäivät olivat välillä pitkiä ja illat menivät seuraavan päivän opetuksen suunnitteluun. Aamusta keräsin opetuskeittiöön raaka-aineet ennen töiden alkamista lähikaupasta ja omalta keittiöltä, mutta se ei stressannut, koska sain tehdä minulle mielekästä työtä. Opiskelijat olivat motivoituneita ja innokkaita opetuskeittiössä ja kaikkien kanssa tulin erittäin hyvin toimeen. Tunne, että haluan olla erityisopiskelijoiden opettajana, vain vahvistui. Ammattiurani vaiheista tämä opetus- työ on ollut merkittävin ja suuntaa antavin tulevaisuuttani ajatellen.

1.2 Miksi tämä aihe?

Aloittaessani opettajaopinnot sain kuulla, että koulutukseen sisältyy kehittämishankkeen tekeminen. Olin työskennellyt Kaprakan ammatillisessa koulutuskeskuksessa ja halusin tehdä kehittämishankkeeni erityisopiskelijoiden ruoanvalmistuksen opettamiseen liittyvästä aiheesta.

Kerroin ohjaavalle opettajalleni, että tarvitsen tarpeellisen ja opetusta hyödyntävän aiheen kehittämishankkeeseeni. Sain häneltä idean tehdä kuvallisia, selkokieliisiä ruoanvalmistusohjeita karjalaisista leivonnaisista, koska perinneleivonnaisista ei ollut käytettävissä selkokieliisiä, kuvallisia ohjeita. Aluksi ajattelin, että mukana leivonnaisista olisivat riisipyöröt, vatruskat ja karjalanpiirakat.

Kehittämishanke

Lähiopiskelupäivillä esiteltiin omien kehittämishankkeiden aiheita. Esitellessäni omaa suunnitelmaani kävi ilmi, että kehittämishankkeeksi kaikki kolme kuvallista, selkokieleistä ohjetta ovat liian suuri kokonaisuus. Keskustelun jälkeen päädyimme, että karjalanpiirakat on riittävä kokonaisuus kehittämishankkeeksi, josta voisin tehdä selkokiehisen ja kuvallisen valmistusohjeen. Samalla periaatteella voisi tehdä myöhemmin muitakin selkokiehisiä ruokaohjeita.

Hankkeen tavoitteeksi rajautui selkokiehisen ja kuvallisen oppimateriaalin laatiminen karjalanpiirakoiden valmistuksesta. Ohje tulee erityisopiskelijoiden käyttöön ja materiaalipankkiin, mistä sen voi vapaasti ottaa käyttöön.

1.3 Kenelle tämä työ on tarkoitettu ja tekemisen aikataulu

Kehittämishankkeen aikana valmistunut karjalanpiirakoiden ohje on tarkoitettu erityisryhmien käyttöön. Tällaisia erityisryhmiä ovat maahanmuuttajat, vanhuksat, eri vammaisryhmät (esimerkiksi kehitysvammaiset ja afaatikot), lukemis- ja kirjoitushäiriöiset. Pääasiallinen käyttö ohjeella tulee olemaan kehitysvammaisten opetuksessa. Ohje siirretään materiaalipankkiin, mistä se on kaikkien käytettävissä.

Nykyisin työntekijöiltä vaaditaan monipuolista lukutaitoa ja kykyä käyttää luettua tietoa toiminnan ja tavoitteiden hyväksi. Lukutaito ei kuitenkaan ole kaikilla itsestäänselvyys. Vaikka henkilö osaisikin lukea, luetun ymmärtämisen taito saattaa olla puutteellinen. Erityisopiskelijat saavat kuvallisesta materiaalista suurta apua opinnoissaan. Tämä vuoksi on hyvin tärkeää panostaa kuvallisen oppimateriaalin tuottamiseen ja kehittämiseen.

Karjalanpiirakoiden valmistus valokuvattiin vaihe vaiheelta. Valokuvat käsiteltiin tietokoneella. Kuviin liitettiin valmistusohje. Karjalanpiirakoiden valmistuksen kuvaus aloitettiin marraskuussa 2006. Valmistusohjeen kirjoittamisen aloitin marraskuun lopulla. Joulukuussa 2006 aloin muokata kuvia sopivaan muotoon. Teoriaosuuden kirjoittamista aloitin marraskuussa ja jatkoin joulukuussa. Koska piirakan teon kuvaaminen onnistui parhaiten rauhalliseen loma-aikaan, niin se siirrettiin joululomaksi 2006.

Kehittämishanke

Valitsemalla oikeat kuvat ja kehittämällä niitä aloitin valmistusohjeen laatimisen. Kuvien asettelu sivuille on tärkeää, koska kuvien täytyy edetä valmistusvaiheittain loogisessa järjestyksessä, myös kuviin liittyvän ruuanvalmistusohjeen selkokielisen tekstin tulee edetä kuvien mukaisesti. Pääasia on, että opiskelija saa kyseisestä ohjeesta apua suoriutuakseen tehtävästä mahdollisimman itsenäisesti.

1.4 Omat lähtökohtani työlle

Motiivini opettajaksi ryhtymiselle on "sisäinen kutsumus". Kotitalousopettajana ollessani tunsin tekeväni juuri sitä työtä mitä minun kuuluukin. Tällä hetkellä tavoitteeni opettajana kehittymiselle on sisäistää ammatillisen opettajan pedagoginen ajattelu ja toiminta, sekä löytää ja rakentaa itselleni opetus- ja ohjaustapahtuman mallit. Kriittistä suhtautumista asioihin pidän myös yhtenä tavoitteena. Odotuksia on varmaan paljonkin, mutta tärkeimpänä pidän ammatillista kehittymistä opettajana. Vahvuuksia opettajan työssä minulla on vankka ammattiosaaminen, yhteistyö ja vuorovaikutustaidot sekä kärsivällisyys. Ymmärrän erilaisuuden rikkautena. Opetan Tohmajärven Suovillassa kotitalous- ja kuluttajapalvelulinjan erityisopiskelijoita. Ryhmässäni on kahdeksan lievästi kehitysvammaista opiskelijaa. Työ on hyvin haastavaa mutta myös paljon antavaa.

1.5 Kehittämishankkeen sisältö

Kehittämishankkeen sisältö muodostuu kolmesta osiosta:

- A. Hankkeen lähtökohdat ja teoreettiset perusteet
- B. Kuvamateriaali ja valmistusohje
- C. Loppupohdinta

Erityisopiskelijoiden ollessa kyseessä opetuksen lähtökohdaksi otetaan opiskelijan yksilölliset arkielämän kokemukset ja tarpeet. Tärkeää on yksilön arvostaminen ja opiskelijan oma aktiivisuus.

Huomionarvoista on, miten ihminen voi toiminnassaan saavuttaa sellaisia tietoja ja taitoja, joiden varassa hän selviää arkielämässä.

Kehittämishanke

2. Kehitysvammaisuus

2.1 Kehitysvammaisuuden määrittely

Kehitysvammaisuus voidaan määritellä tämänhetkisen toimintakyvyn huomattavaksi rajoitukseksi. Kehitysvammaisella henkilöllä on olennainen vaikeus oppia ja ylläpitää päivittäiseen elämään liittyviä toimia.

Kehitysvammaiselle henkilölle on ominaista keskimääräistä heikompi älyllinen toimintakyky, johon liittyy rajoituksia kahdessa tai useammassa seuraavista osa-alueista: kommunikaatio, itsestä huolehtiminen, kotona asuminen, sosiaaliset taidot, yhteisössä toimiminen, itsehallinta, terveys ja turvallisuus, toiminnallinen oppimiskyky, vapaa-aika ja työ. Rajoitukset tulevat esiin henkilön ikäryhmälle tyypillisissä elinympäristöissä ja yhteisöissä. Kehitysvammaisuus ilmenee ennen 18 vuoden ikää.

Tiettyjen rajoitusten rinnalla kehitysvammaisilla ihmisillä on usein samanaikaisesti muiden henkilökohtaisten kykyjen vahvuuksia. Oikein suunnattujen, yksilöllisten tukitoimien avulla kehitysvammaisen henkilön toimintakyky jokapäiväisessä elämässä paranee. Kehitysvammaisuus ei ole sairaus. Se on vaurio tai vamma, joka haittaa jokapäiväistä selviytymistä sitä vähemmän mitä paremmin yhteiskunta on suunniteltu meille kaikille. (www.kuntoutussaatio.fi 1.4.2007.)

Kehitysvammaisuus voi johtua perintötekijöistä, sikiöaikaisista tai synnytyksen yhteydessä tapahtuneista häiriöistä tai synnytyksen jälkeisten infektioiden tai tapaturmien aiheuttamista aivovaurioista. Kehitysvammaisia henkilöitä on Suomessa yhteensä noin 30 000 eli 0,6 prosenttia väestöstä. Suurin osa heistä on lievästi kehitysvammaisia.

Laki kehitysvammaisten erityishuollosta astui voimaan 1978. Sen mukaan kehitysvammahuolto on kunnallinen tehtävä, jonka periaatteena on erityishuoltopalveluiden toissijaisuus, erityishuollon järjestäminen piireittäin, säännökset yksilöllisistä erityishuolto-ohjelmista ja laajat mahdollisuudet

Kehittämishanke

palvelujen ja toiminnan kehitykselle. Lain tavoitteena on poistaa niitä esteitä, jotka vaikeuttavat kehitysvammaisen henkilön liittymistä yhteiskuntaan ja yhteiskunnalliseen elämään. Kehitysvammalain tarkoitus on turvata kehitysvammaisen henkilön tarvitsema opetus, hoito ja muu huolenpito silloin, kun tämä ei ole mahdollista yleisten terveyden- ja sosiaalihuollon palvelujen turvin. Kehitysvammalain täydentämään on säädetty vastaava asetus. Molempia on jouduttu jatkuvasti muuttamaan samassa tahdissa, kuin kehitysmuutokset yhteiskunnassa ovat edenneet. (www.kuntoutussaatio.fi 1.4.2007.)

2.2 Kehitysvammaisuuden tasot

Älykkyyttä mitataan standardisoiduin testeillä. Yleisessä käytössä ovat älykkyysiän (ÄI) ja älykkyysosamäärän (ÄO) käsitteet, joiden perusteella kehitysvammaisuus voidaan jaotella eri tasoihin. Älykkyystesteillä on vain suuntaa antava merkitys. WHO:n vuonna 1967 suosittelema kehitysvammaisuuden luokitus on yleisesti Suomessa käytössä sairaaloissa ja kehitysvammahuollossa. Sen mukaan puhutaan lievästi, keskiasteisesti, vaikeasti ja syvästi kehitysvammaisista. Näiden lisäksi käytetään luokkaa "tarkemmin määrittelemätön kehitysvammaisuus" silloin kun älykkyysosamäärää ei ole arvioitu tai kun älykkyystestauksesta ei ole saatu luotettavaa tulosta.

Heikkolahjaisia, jotka sijoittuvat normaaliälyisten ja lievästi jälkeenjääneiden väliin, ei virallisesti katsota kehitysvammaisiksi, vaikka monet heistä käyttävätkin kehitysvammalain määrittelemiä erityishuollon palveluja ainakin jossain elämänsä vaiheessa. (wwwedu.oulu.fi 1.4.2007.)

Kehittämishanke		
Älyllinen kehitysvammaisuus	Älykkyys osamäärä	Älykkyysikä
Lievä	50 - 69	9 -12 vuotta
Keskivaikea	35 - 49	6 - 9 vuotta
Vaikea	20 - 34	3 - 6 vuotta
Syvä	Alle 20	Alle 3 vuotta
Määrittelemätön	Määrittelemätön	-

TAULUKKO 1. Älyllinen kehitysvammaisuus (Suokas-Korhonen 2005, 25.)

2.3 Lievästi kehitysvammaiset

Tällä hetkellä opetan ryhmää, jossa opiskelijat ovat lievästi kehitysvammaisia. Lievästi kehitysvammaiset (Retardatio mentalis levis, ÄI 9-12 vuotta, ÄO 52-57) kykenevät elämään melko itsenäistä elämää. Jokapäiväisissä toiminnoissa lievästi kehitysvammaiset ovat omatoimisia ja he kykenevät asumaan itsenäisesti tai vähäisten tukitoimien avustamina.

He saattavat pystyä tekemään vaatimatonta itsenäistä työtä. Lievästi kehitysvammaiset ovat kuitenkin alttiita liittymään epäsosiaalisiin toimintoihin ja he ovat yleensä helposti johdateltavissa. Rahankäyttötaidoissa heillä saattaa olla vaikeuksia. Lievästi kehitysvammaisille sopivin koulumuoto on mukautettu opetus, joskin monet ovat selvinneet normaaliopetuksesta avustajan ja erityisopetuksen turvin.. (wwwedu oulu.fi 1.4.2007.)

3. Kehitysvammaiset opiskelijat ja oppimateriaalivaatimukset

Varis (2006, 37-38) luokittelee oppimateriaalin seuraavasti:

- * kirjallinen oppimateriaali (esim. kirjat monisteet lukemistot, lehdet, opettajan oppaat)
- * visuaalinen oppimateriaali (esim. kuva-, tarra ja piirtotaulut, kuvat, kalvot, valokuvat)
- * auditiivinen oppimateriaali (esim. äänitteet, levyt, radio-ohjelmat)
- * audiovisuaalinen oppimateriaali (esim. elokuvat, videot, televisio-ohjelmat)

Kehittämishanke

* digitaalinen oppimateriaali (CD-ROM -levyt, tietokoneavusteiset opetusohjelmat, www - sivut, elektroniset kirjat)

* muut oppimateriaalit (esim. esim. todelliset esineet, oppimispelit, simuloinnit)

Suomessa oppikirjalla on yhä tärkeä merkitys opetuksessa. Erilaisten oppimateriaalien käyttö jää vähäiseksi opettajien suunnitteluajan niukkuuden vuoksi. Oppimateriaalin asema oppimisprosessin suuntaajana on laaja ja moniulotteinen asia. Oppimateriaalin valintaan opetuksessa vaikuttavat oppiaineen tavoitteet, opetussuunnitelma, opettajan oppimis- ja tietokäsitykset sekä opiskelijoiden kognitiiviset taidot sekä innostuneisuus opiskeltavaa asiaa kohtaan. (Varis 2006, 37-38.)

Variksen (2006, 38) tutkimuksessa saatujen tulosten mukaan hyvä oppimateriaali on selkeää, innostavaa ja motivoivaa, auttaa eriyttämisessä, tukee monipuolisesti erilaisten opetusmenetelmien käyttöä sekä helpottaa opettajan työtä.

Varis (2006, 38) toteaa, että oppimateriaalin vaikutusta opetukseen ja opetussuunnitelmatyöhön on tutkittu hyvin vähän niin Suomessa kuin muuallakin maailmassa. Lisäksi tutkimuksissa ei ole käsitelty sitä, miten opettajat käyttävät oppimateriaalia. Variksen (2006, 38) mielestä opettajalla on ratkaiseva merkitys siinä, miten oppimateriaalia käytetään.

Opettaja tekee valinnat oppimateriaalin suhteen. Opiskelijoiden kyvyt, motivaatio ja aiemmat tiedot vaikuttavat, miten he voivat käyttää oppimateriaalia hyväkseen.

Oppimisen tueksi tarvitaan monenlaista oppimateriaalia. Valmista oppimateriaalia on jo tarjolla, mutta siitä huolimatta erityisopettaja joutuu muokkaamaan oppimateriaalia opiskelijan kykyjen ja tarpeiden mukaan. Yksilöllinen opetus vaatii oppimateriaalin yksilöllistämistä opiskelijan edellytyksistä ja tavoitteista käsin. Tämä asettaa oppimateriaalille haasteita. Uusien oppimiskäsitysten mukaan oppimateriaalin ja opettajan tehtävänä on opiskelijan omien oppimisprosessien ohjaaminen ja itseohjautuvuuden lisääminen. Hyvä oppimateriaali motivoi, luo elämyksiä, tukee ongelmien ratkomista ja opiskelijan omaa oivaltamista.

Kehittämishanke

Opetettavien asioiden tulisi siirtyä myös koulun ja oppituntien ulkopuolelle, opiskelijan omaan arkeen. (Varis 2006, 38.)

4. Selkokieli

Kehitysvammaisille tarkoitetun oppimateriaalin tulee olla selkokielellä kirjoitettua. Selkokielessä on tärkeää huomioida tekstin, kuvituksen, taiton ja ulkoasun selkeys ja ymmärrettävyys. Oleellista selkomateriaalin valmistamisessa on, että materiaalin valmistaja ymmärtää aiheen sisällöt mahdollisimman hyvin. Näin hän voi etsiä opetettavasta asiasta ne oleelliset ja keskeiset seikat, joilla on merkitystä oppimisprosessissa. Kehitysvammaisilla opiskelijoilla on puutteita hahmottamisessa ja asioiden käsitekyvyssä siksi oppimateriaalin täytyy olla selkokielellä tehtyä. (Varis 2006, 38.)

Selkokielen tulee olla helposti luettavaa ja ymmärrettävää tekstiä, sekä selkokielen materiaalin tulee olla helppotajuista. Lauseessa on vain yksi pääajatus. Tekstissä vältetään teknistä sanastoa ja lyhenteitä sekä abstrakteja käsitteitä. Tekstissä on oltava selkeä ja looginen rakenne. Informaation ilmiäsuun ja taittoon on kiinnitettävä erityistä huomiota. Kuvituksen tulee olla helppotajuista, ymmärrettävää ja sen on tuettava tekstiä. (Varis 2006, 39.)

Selko-oppimateriaalia laadittaessa, on oleellista huomioida kohderyhmä, sen ymmärrys- ja hahmotuskyky sekä opiskelijoiden ikä. Kun uutta materiaalia tehdään, on mietittävä materiaalin tavoitteet, mitkä ovat tärkeitä opittavia asioita.

Kuvituksen ja taiton on oltava selkeää. Oppimateriaalista pitää välittyä selkeä kokonaiskuva opetettavasta asiasta. Lisäksi on hyvä, jos opiskelija pystyy kytkemään asian omaan kokemusmaailmaansa. Onnistunut ja hyvä selkomateriaali on motivoivaa, vuorovaikutteista ja innostavaa. Opiskelija kokee opetettavan asian itselleen tärkeäksi ja samalla hän saa onnistumisen kokemuksia ja elämyksiä. (Varis 2006, 39.)

Selkokielisissä julkaisuissa taittoon tulee kiinnittää erityistä huomiota. Yhdelle riville kirjoitetaan mielellään yksi lause. Jos tämä ei ole mahdollista, niin rivit jaetaan niistä kohdin, missä ihmiset luonnostaan pysähtyvät.

Kehittämishanke

Yhdellä sivulla ei saa olla liikaa informaatiota. Tekstissä käytetään korkeintaan kahta kirjasintyyppiä, joista toinen voi olla otsikoissa ja toinen tekstissä. Kirjasintyyppien pitää olla selkeitä. Tällaisia ovat esimerkiksi Times New Roman, Arial tai Helvetica. Kirjasinkoon pitää olla vähintään 14. Tekstin korostuksessa on paras käyttää lihavoitua tai alleviivausta ja sanat tulee kirjoittaa kokonaisina. Tekstin on oltava tummaa ja painettuna vaalealle pohjalle. Väritystä suositellaan käytettäväksi esimerkiksi kuvissa tai erillisissä kehyksissä. Numeroita merkittäessä käytetään aina numeroita. Numeraalista sanaa ei käytetä myöskään numeroissa, jotka ovat pienempiä kuin kymmenen. Lisäksi julkaisuissa kannattaa käyttää sellaista paperikokoa, joka olisi helppo kopioida, että julkaisu saa mahdollisimman laajan levikin. (Varis 2006, 39.)

Variksen (2006, 39 - 40) mukaan selkojulkaisujen helppolukuisuudessa pätevät samat ohjeet kuin tavallistenkin painotuotteiden tekemisessä. Pienaakkoset ovat luettavampia kuin suuraakkoset, myös otsikoissa. Liian suuret kirjaimet tekevät otsikoista vaikealukuisia. Pystysuora teksti on helppolukuisempi kuin kursiivi. Musta teksti valkoisella pohjalla helpottaa lukemista. Perustekstissä kirjaimen pitää olla 11 -16 pistettä painotuotteen tyypistä riippuen. Rivivälin pitää olla 2 - 4 pistettä suurempi kuin kirjain koko. Kappaleet ovat lyhyitä ja kappaleiden väliin jätetään tyhjä rivi. Tekstissä käytetään tuttuja kirjasintyyppiä. Normaali lukija hahmottaa päätteellisiä kirjasintyyppiä (esimerkiksi Times Roman, Garamond) kuin päätteettömiä ja tasapaksuja (esim. Helvetica, Avant Garde) kirjaimia. Erityisryhmillä ei ole tehty tutkimuksia, joten yleisiä ohjeita on hyvä noudattaa.

Pelkästään kirjoitetulla, selkokiehisellä tekstillä, on omat rajoituksensa. Tekstissä tarvitaan usein kuvia välittämään tietoa. Kuvien avulla välitetään viestiä niille, jotka eivät osaa lukea tai niiden avulla vahvistetaan lukutaitoisten tekstin ymmärtämistä. (Varis 2006, 40) Kuvan tehtävänä on lisätä opiskelijan ymmärrystä opiskeltavasta asiasta ja täydentää puhetta tai tekstiä. Kuvien avulla selvennetään vaikeita asioita ja käsitteitä.

Kehittämishanke

Kuvien tulkintaa pitää harjoitella ja kuvien sisällön tulkintaan vaikuttaa aina opiskelijoiden oma kypsyytensä sekä omat kokemukset. Kuvat antavat tekstille uudenlaisia merkityksiä sekä täydentävät puhetta tai tekstiä. (Varis 2006, 40.)

Valokuvia ja piirroksia voidaan käyttää selkokielisissä julkaisuissa tilanteesta riippuen. Valokuvan tulee olla selkeä ja yksinkertainen ja sen on viitattava samaan asiaan kuin teksti. Piirrosten tulee olla myös selkeitä. Valokuvassa on usein liikaa yksityiskohtia tai teknisiä vikoja, tällöin yksinkertainen, tekstiin kiinteästi liittyvä piirroskuva välittää tietoa enemmän kuin valokuva. (Varis 2006, 40.)

Variksen (2006, 40-41) mielestä piirroskuva on yleensä helpommin hahmotettava kuin valokuva, jossa valot ja varjot voivat aiheuttaa epäselvyyttä. Selkeässä kuvassa hahmot rajautuvat selvästi taustasta ja muista hahmoista selkeiden ääriviivojen avulla. Värikontrasteja voidaan myös käyttää kuvissa apuna. Tärkeää on keskittyä olennaisiin piirteisiin ja karsia kuvasta ylimääräiset elementit. Kuvien ja kielen pitää olla havainnollista ja konkreettista. Kuvituksen tulee noudattaa kirjoitettua tekstiä asiasisällöltään, tyylieltään ja tunnelmaltaan. Hyvä kuvitus kertoo lukijalle ennakkotietoja aiheesta, virittää lukijan aiheeseen ja auttaa tulkitsemaan tekstiä.

Selkokuvaa käytetään apuna silloin, kun tarvitaan tukea puhumisessa, lukemisessa tai ajattelemisessa. Selkeään kuvaan on aina liityttävä yksiselitteisesti kuvaa loogisesti vastaava sanallinen viesti. Viestin ei tarvitse olla välttämättä tekstimuodossa. Kuvan ja sanan viesti on tehokkaampi kuin sana tai kuva yksistään. Kuvan pitää olla helposti hahmotettava, yksiselitteinen ja yksinkertainen. (Varis, 2006 41.)

Kehittämishanke

4.1 Kuka tarvitsee selkokieltä

Selkokieltä tarvitsevat kaikki, joiden on vaikea ymmärtää tavallista yleiskielistä tekstiä. He lukevat hitaasti ja ymmärtävät huonosti käsitteellisiä ilmaisuja. Suomessa tällaisia ihmisiä on 200 000 - 300 000. Heitä on paljon seuraavissa kohderyhmissä:

- * maahanmuuttajat
- * vanhukset
- * eri vammaisryhmät (esimerkiksi kehitysvammaiset ja afaatikot)
- * lukemis- ja kirjoitushäiriöiset

Selkotekstin kirjoittajan on koko ajan pidettävä mielessään kohderyhmä ja tekstin tavoitteet. Eri kohderyhmät tarvitsevat erilaista selkokieltä, ja siksi kirjoittajan pitää selvittää tarkoin kohderyhmän kielellinen vastaanottokyky, koulutus ja kulttuuritausta. Kohderyhmän lisäksi kirjoittajan täytyy tuntea ja ymmärtää asia, josta kirjoittaa. Hänen on rajattava aihe selkeästi ja on otettava siitä esiin vain olennainen. Tässä vaiheessa näkökulman valinta on hyvin tärkeätä. Sitten kirjoittaja jäsentelee aineksen ja antaa sille selkokiehisen ilmiäsun. Mitä vaikeampi aihe on, sitä selkeämpi pitää tekstin olla. Selkotekstin voi kirjoittaa kääntämällä yleiskielisen tekstin selkokielelle, mutta paras tulos saavutetaan, kun teksti kirjoitetaan alusta pitäen suoraan selkokiehiseksi. (www.haku.verkkouutiset.fi 28.12.2006.)

Mielenterveyskuntoutujat ovat tärkeä ryhmä, jolle selkokielestä myös on apua. Mielenterveyden häiriöihin liittyy vastaanottamiseen ja käsittelyyn liittyviä muutoksia, jotka vaikeuttavat asioiden ymmärtämistä ja vuorovaikutusta.

Tällaisia voivat olla heikentynyt huomio- ja keskittymiskyky, hajamielisyys ja muistitoimintojen huonontuminen sekä hidastunut ajattelu. Esimerkiksi masentunut ihminen ei usein jaksakaan lukea pitkää eikä monimutkaista tekstiä, selkokieli voi silloin auttaa ymmärtämisessä. Tällä tavoin selkokieli tukee mielenterveyttä. (www.haku.verkkouutiset.fi 28.12.2006.)

Kehittämishanke
4.2 *Selkokielen tulevaisuus*

Uuden ja nopeasti kasvava selkokielen kohderyhmän muodostavat maahanmuuttajat. Selkouutisten lukijakunnasta heidän osuutensa on jo huomattava, ehkä jopa neljännes. He tarvitsevat melkoisen erilaista selkokieltä kuin esimerkiksi vammaisryhmät. Maahanmuuttajien selkokielen tarve ei johdu vammaisuudesta, vaan vaikeudesta ymmärtää vierasta kieltä ja kulttuuria. Esimerkiksi selkokielen taittosäännöt ovat heidän kohdallaan useasti tarpeettomia. Toisaalta pitää myös muistaa, että tyypillistä maahanmuuttajaa ei ole, vaan maahanmuuttajaryhmät ovat hyvin erilaisia. (www.haku.verkkouutiset.fi 28.12.2006.)

Toinen kasvava kohderyhmä ovat vanhukset. Väestön ikääntyminen asettaa suuret vaatimukset selkokielen kehitystyölle kuntien ja valtion hallinnoissa ja tiedotusvälineissä. Koko sosiaalisektori tulee olemaan melkoisessa paineessa vanhustenhuollon takia, ja järjestelmän tehokkaan toiminnan edellytyksenä on toimiva selkoviestintä.

Selkokieltä tarvittaisiin myös suurelle yleisölle suunnatussa tiedottamisessa ja muussa viestinnässä. Esimerkkeinä olkoot nyt vaikka veroilmoituksen täyttöohjeet ja teknisten laitteiden käyttöoppaat. Tiedottajan ei tietenkään tarvitsisi kirjoittaa mitään täydellistä selkotekstiä, vaan riittäisi hyvin jos, hän käyttäisi hyväkseen edes jotain selkokielen periaatetta tai tekniikkaa. (www.haku.verkkouutiset.fi 28.12.2006.)

Kehittämishanke

5. Oppimiskäsitys

Oma opettajuuteni rakentuu humanistis-konstruktivistiselle oppimiskäsitykselle. Konstruktivismi on yleisnimike useille erilaisille suuntauksille, joita yhdistää humanistinen käsitys ihmisestä ja oppijan oman aktiivisuuden painottaminen tiedon käsittelyssä. Humanistinen ihmiskäsitys ilmenee konstruktivismissa muun muassa siinä, että opetuksen lähtökohdaksi otetaan oppilaan yksilöllisen tarpeet ja arkielämän kokemukset. Oppimisessa on kysymys siitä, miten ihminen toiminnassaan saavuttaa sellaisia tietoja ja taitoja, joiden varassa hän selviää arkielämässä. Oppimistilanteita suunniteltaessa luotetaan siihen, että oppilas itse osaa asettaa itselleen tavoitteita, arvioida oppimistaan ja ottaa vastuuta omista valinnoistaan. (Haverinen 1998, 2.)

Humanistis-konstruktivistiseen pedagogiikkaan perustuvan opettajuuden ihmiskäsityksessä korostuvat läheinen kiinnostus oppilaita ja omaa työtä kohtaan sekä hyvä yhteistyö niin työtovereiden kuin oppilaiden vanhempien kanssa. Tämä ilmenee sekä oppilaiden että toisten aikuisten luottamuksellisena, tasa-arvoisena ja oikeudenmukaisena kohteluna. Tähän opettajuuteen näyttää liittyvän terve itsetunto ja myönteinen elämänasenne itseä ja muita kohtaan. Patrikainen (1999) viittaa Korpisen (1990) ja Räsäsen (1996) tutkimuksiin, joiden mukaan opettajan ammatillinen minäkäsitys ja itsearvostus heijastuvat opetuskäyttäytymisessä siten, että opettajalla, jolla on hyvä ammatillinen minäkäsitys, on rohkeutta etsiä luovia ratkaisuja työssään sekä olla paljon vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa ja antaa heille yksilöllistä tukea. Hyvä ammatillinen itsearvostus on yhteydessä laaja-alaisen kasvattajan rooliin ja emotionaaliseen lämpöön. Tällainen opettajuus merkitsee oppilaskeskeisyyttä ja kokonaisvaltaista huolehtimista oppilaista. (Patrikainen 1999, 132-133.)

Opettajuuden ihmiskäsityksen eettinen ulottuvuus ja kollegiaalinen reflektio ovat yhteydessä opettajuuden ammatilliseen minäkäsitykseen ja itsearvostukseen siten, että suorituspainotteisen opettajuuden etäinen eettinen ulottuvuus, kollegiaalisen reflektion toimimattomuus ja teknokraattinen ihmiskäsitys ilmentävät heikkoa ammatillista minäkäsitystä ja

Kehittämishanke itsearvostusta. Vastaavasti humanistis-konstruktivistisen opettajuuden läheinen eettinen ulottuvuus, kollegiaalisen reflektoinnin toimivuus ja humanistinen ihmiskäsitys näyttäisivät ilmentävän opettajuuden vahvaa ammatillista minäkäsitystä ja itsearvostusta. Tämä päätelmä kohdistuu luonnollisesti vain opettajuuden käsitejärjestelmän dimensioiden ääripäinä ilmaistuihin abstrakteihin opettajuuksiin, ei yksittäisiin tutkimukseen osallistuneisiin opettajiin. (Patrikainen 1999, 136.)

Tärkeää on yksilön arvostaminen ja opiskelijan oma aktiivisuus. Jokaista opiskelijaa tulee arvostaa omana persoonana. Erilaiset oppijat ovat nykypäivänä vain lisääntymässä ja erilaisuuden hyväksyminen on minulle hyvin tärkeää. Uskon, että omalla persoonallaan opettaja pystyy vaikuttamaan suuresti oppimistilanteisiin. Kannustus on tärkeää, kun vähänkin edistystä tapahtuu. Sosiaalinen vuorovaikutus ryhmässä on tärkeää.

Opiskelijatuntemus tulisi olla hyvä, että opettaja osaa suunnata opetusta tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksessa pyritään opittujen tietojen ja taitojen aktiiviseen soveltamiseen käytännössä. Pääpaino erityisopiskelijoiden kanssa toimiessa on itse työn tekemisessä. Opiskelijat pitävät siitä, että on opetuskeittiössä touhuamista. Erityisen tärkeää on opettajan ja opiskelijoiden välinen vuorovaikutus, mielellään suositaan joustavia oppimisympäristöjä, jotka mahdollistavat opetuksessa riittävän ongelma- ja opiskelijälähtöisyyden. Selkokielineen oppimateriaali on välttämätöntä ja helpottaa opiskelijan ohjaamista.

"Konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaan opettajan tehtävä on järjestää oppimiselle sellainen ympäristö, että oppilaan on mahdollista tarkastella aikaisempia kokemuksiaan ja tietojaan, sekä käsitellä uutta tietoa mahdollisimman aidoissa asiayhteydessä vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Korkeatasoinen oppiminen muodostuu yksilöllisen oppimisen ja yhdessä oppimisen harmonisesta tasapainosta. Yhteistoiminnallisessa oppimisessä korostuvat kognitiivisten oppimistulosten lisäksi itsetunnon, sosiaalisten ryhmätyötaitojen ja oppimisstrategioiden kehittyminen. (Palojoki 1998, 2-3.)

Kehittämishanke

Kun kotitalousopetusta halutaan uudistaa, pitäen lähtökohtana konstruktivistista oppimiskäsitystä, uusi ajattelu toteutuu käytännössä esimerkiksi siten, että oppilaiden omat kokemukset ja ennakkokäsitykset otetaan opetuksen lähtökohdaksi. Tietojen prosessointi kehittyy, jos edetään toiminnasta tietoon. Ryhmässä tapahtuva arvopohdinta ja itse arviointi edistävät reflektointitaitojen kehittymistä. Oppiminen sosiaalisen vuorovaikutuksen kautta on aina ollut keskeistä kotitalousopetuksessa. Opetussuunnitelmat ja konstruktivistinen oppimiskäsitys ohjaavat tiedostamaan oppiaineen vahvuudet tältä osin.

Tiedonhankinta- ja ihmissuhdetaidot ovat saaneet tulevaisuuden "taitoina" lisämerkitystä käytännön työtaitojen rinnalla ja oppilaan vastuullisuus oppimisesta on korostunut itse arvioinnin kautta. Näiden taitojen kehittäminen edellyttää opetusmenetelmien ja arviointimenetelmien monimuotoisuutta. (Haverinen 1998, 14 -15.)

Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet (1994) korostaa oppilaan aktiivista roolia oman tietorakenteensa jäsentäjänä. Sen mukaan oppilaan käsitykset ja odotukset ohjaavat sitä, mihin hän havaintonsa kohdistaa, mitä informaatiota ottaa vastaan ja millaisen tulkinnan sille antaa.

Yksilön, oppijan kokemusmaailma tuottaa erilaiset lähtökohdat uuden oppimiselle. Keinot ohjata oppimista riippuvat kunkin yksilöllisestä kokemushistoriasta. Opetussuunnitelman laadinnassa se edellyttää yksilöllisten opiskeluohjelmien mahdollistamista muassa lahjakkuuden, harrastuneisuuden tai oppimisvaikeuksien perusteella. Näin valtakunnallinen opetussuunnitelma kiinnittyy vankasti konstruktivistiseen oppimisnäkemykseen informaation prosessoinnin suhteen.

Opettajan käsitykselle oppilaasta oppijana tulee sama konstruktivistisen oppimisteorian soveltamisen velvoite, sillä tehokas opettaminen on ennen kaikkea optimaalisten oppimismahdollisuuksien luomista sekä positiivisen oppimishalun virittämistä ja säilyttämistä pedagogiikan keinoin.

Kehittämishanke

Tämä merkitsee myös opettajan roolin muuttumista entistä enemmän opiskelun ohjaajaksi ja oppimisympäristön suunnittelijaksi. Opettajasta tulee siten oppilaan oppimisprosessin ohjaaja, joka luo optimaalisen oppimisympäristön. Siinä korostuvat sosiaalinen vuorovaikutus, ihmisten keskinäiset suhteet ja oppijan ja opittavan kohteen välinen interaktio, jossa työtavoilla on erittäin suuri merkitys sille, mitä ja miten opitaan. (Patrikainen 1997, 83 - 84.)

Sietäminen ja suvaitsevaisuus ovat avainasioita tulevaisuuden yhteiskunnassa. Mitä me yhteiskuntana todella arvostamme? Millaisessa maailmassa haluamme lastemme elävän? Olemmeko valmiita uhraamaan voimavaroja erilaisten (lievästä vaikeisiin) oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisemiseksi ja / tai niiden korjaamiseksi, suvaitsevaisuuden ja sietämisen lisäämiseksi ja eristämisen ja kärsimysten estämiseksi? Haluammeko luoda kaikille oikeudenmukaisia koulu- ja oppimisyhteisöjä ja yhteiskunnan? Tavalla tai toisella erilaisen (myös vammaisen) ihmisen kohtaamisessa on erittäin tärkeää, että kohdattava kokee olevansa ihminen siinä missä muutkin. Hänellä on oma ihmisarvonsa, tietonsa, taitonsa yms. Esimerkiksi vammaisen voimavarat, vähäisetkin, voidaan halutessa sijoittaa yhteiskunnan käyttöön. Yhdessä eläminen ja toimiminen on sinänsä rikkaus. Opimme toisiltamme ihmisarvostusta, avoimuutta, sitkeyttä, riskinottoa, vastuunottamista, omien kykyjen löytämistä, itsetuntemusta, lämmön antamista, luovuutta, asenteita, tietoja, taitoja yms. elämään liittyviä asioita. Kasvamme ja kehitymme yhdessä. Autamme ja tuemme toinen toisiamme. (Ikonen 1998, 17.)

Uudistuvalla oppimiskäsityksellä ja koulutyön uudelleen organisoimisella on yhteytensä. Opettajan työ on kehittynyt oppimisen ohjaajan rooliin ja opiskelijasta on tullut oppija. Kysymys ei ole vain uusista sanoista, vaan niiden taustalla on syvällisempi tieto-, oppimis- ja ihmiskäsityksen muutos. Uusi oppimiskäsitys on luomassa uuden oppimisympäristön.

Kehittämishanke

Vanhanaikainen "pulpetissa istuminen" ei kehitysvammaistenkaan kohdalla yksinkertaisesti ole enää mahdollista (mikäli uudenlainen ajattelu hyväksytään), koska oppiminen perustuu toiminnallisuuteen ja aktiiviseen oppijan työskentelyyn, jossa käytetään laajasti hyväksi kaikkia koulun ja sen ympäristön tarjoamia mahdollisuuksia. (Ikonen 1998,170.)

Kehittämishanke

6. Karjalanpiirakoiden valmistaminen

Karjalanpiirakat

Riisipuuron valmistaminen**Kuoritaikinan valmistaminen****Leipominen****Paistaminen****Voiteleminen****Tarjolle paneminen**

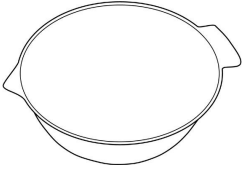

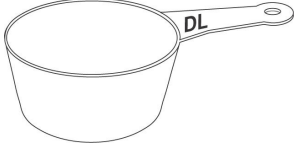
Kehittämishanke

Kuoritaikina

Kehittämishanke

Varaa työvälineet:

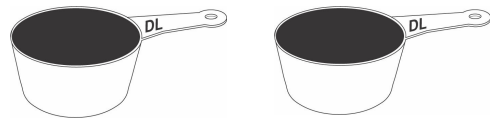
 <p data-bbox="308 600 419 645">Kulho</p>	 <p data-bbox="603 600 861 645">Puuhaarukka</p>	 <p data-bbox="1010 600 1217 645">Teelusikka</p>
 <p data-bbox="212 965 467 1010">Ruokalusikka</p>	 <p data-bbox="643 965 802 1010">Desilitra</p>	

Varaa raaka-aineet:

 <p data-bbox="316 1552 403 1597">Vesi</p>	 <p data-bbox="687 1552 802 1597">Suola</p>	 <p data-bbox="1090 1552 1169 1597">Öljy</p>
 <p data-bbox="244 1973 475 2018">Vehnäjauho</p>	 <p data-bbox="659 1973 858 2018">Ruisjauho</p>	

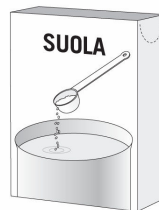
Kehittämishanke

1.

Mittaa kulhoon **2 dl** vettä.

2.

Lisää **1 tl** suolaa.

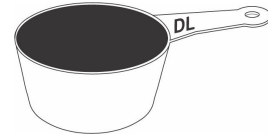
3.

Lisää **3 rkl** öljyä.

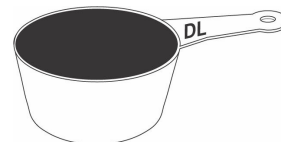
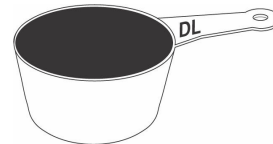
Kehittämishanke

4.

Mittaa kulhoon **2dl** vehnä jauhoja.

5.

Mittaa kulhoon **3 dl** ruisjauhoja.

6.

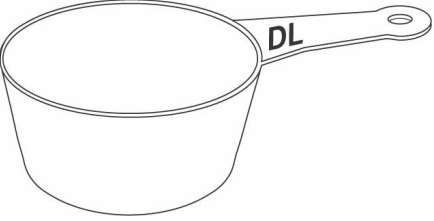
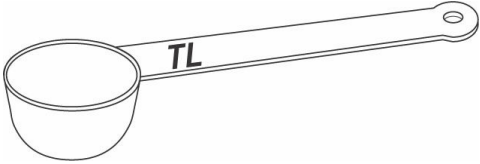
Sekoita tasaiseksi taikinaksi.

Kehittämishanke

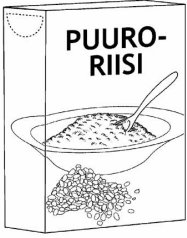

Riisipuuro

Varaa työvälineet:

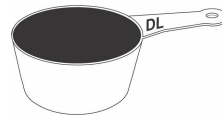
 <p data-bbox="422 750 544 790">Kattila</p>	 <p data-bbox="978 750 1233 790">Puuhaarukka</p>
 <p data-bbox="405 1144 560 1184">Desilitra</p>	 <p data-bbox="1002 1144 1209 1184">Teelusikka</p>

Varaa raaka-aineet:

 <p data-bbox="443 1704 528 1744">Vesi</p>	 <p data-bbox="1066 1704 1150 1744">Riisi</p>
 <p data-bbox="432 2098 539 2139">Maito</p>	 <p data-bbox="1050 2098 1166 2139">Suola</p>

Kehittämishanke

1.

Mittaa kattilaan **5 dl** vettä.

2.

Laita levy päälle.

3.

Kiehauta vesi.

Kehittämishanke

4.

Mittaa kattilaan **5dl** riisiä.

5.

Lisää kattilaan **1 litra** maitoa.

6.

Hauduta puuroa **60 minuuttia**. Sekoita välillä.

Kehittämishanke

7.

Lisää **1 tl** suolaa.

8.

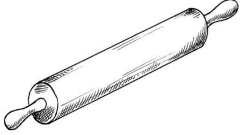

Sekoita. Anna puuron jäähtyä.

Leipominen

Varaa työvälineet:

		
Kaulin	Piirakkapulikka	Veitsi
		
Lasi	Lasta	

Varaa raaka-aineet:

		
Vehnäjauho	Ruisjauho	

Kehittämishanke

1.

Kumoa taikina jauhotetulle leivinpöydälle.

2.

Leivo taikinaa leivinpöydällä.

3.

Leikkaa taikina veitsellä puoliksi.

Kehittämishanke

4.

Kauli taikinasta levy.

5.

Paina lasilla taikinalevystä kakkaroit.

6.

Kauli piirakkapulikalla pyöreitä kuoria.

7.

Valmis karjalanpiirakan kuori.

8.

Kokoa valmiit kuoret kasaan. Ripottele väliin ruisjauhoja.

9.

Laita kuoret leivinpöydälle ja laita riisipuuroa kuoren keskusta.

10.

Jätä reunat ilman täytettä.

Levitä riisipuuro kuoren keskusta.

11.

Käännä kuoren reunat alaosasta riisipuuron päälle.

12.

Aloita kuoren rypytytys alaosasta etusormilla, peukaloa apuna käyttäen.

13.

Rypytä koko piirakka ylös asti ja käännä kuoren yläosa kiinni.

Paistaminen

Varaa työvälineet:

 <p data-bbox="272 719 440 763">Uunipelti</p>	 <p data-bbox="619 719 850 763">Leivinpaperi</p>	 <p data-bbox="1010 719 1225 763">Patakinnas</p>
--	---	--

Kehittämishanke

1.

Laita uuni kuumenemaan **275 asteeseen.**

2.

Laita leivinpaperi uunipellille.

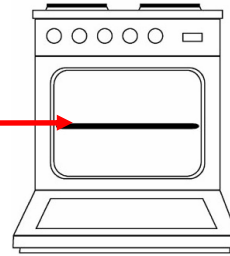
3.

Laita piirakat pellille.

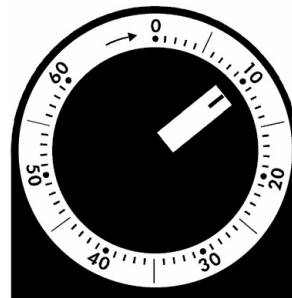
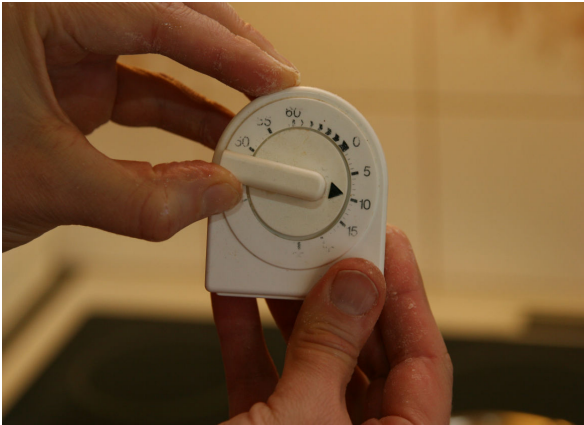
Kehittämishanke

4.

Laita piirakkapelti uuniin keskitasolle.

5.

Paista **10 minuuttia.**

6.

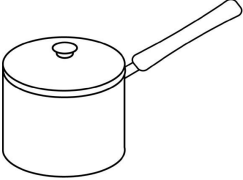

Ota kypsät karjalanpiirakat pois uunista.

Voiteleminen

Varaa työvälineet:

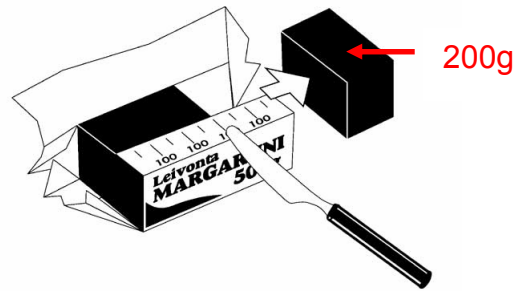
 <p data-bbox="309 658 432 701">Kasari</p>	 <p data-bbox="683 658 820 701">Sivellin</p>	
---	---	--

Varaa raaka-aineet:

 <p data-bbox="320 1413 389 1456">Voi</p>		
--	--	--

Kehittämishanke

1.

Mittaa **200 grammaa** voita.

2.

Laita voi kasariin ja laita levy päälle.

3.

Kun voi on sulanut, voitele piirakat.

Tarjolle paneminen

7. Markon tarina

Marko (nimi muutettu) aloitti opiskelut syksyllä 2006. Marko oli käynyt valmentavan koulutuksen edellisellä lukukaudella. Nyt hän aloitti kotitalous- ja kuluttajapalvelujen linjalla, mikä on kolmevuotinen ammatillinen peruskoulutus.

Olin lukenut taustatiedot aloittavista opiskelijoista etukäteen, mutta tiesin vain pienen osan siitä, millainen opiskelija kukin on. Marko aloitti innokkaana ja ahkerana opiskelun ja oli positiivisesti kaikessa mukana. Alusta asti meillä on ollut Markon kanssa kommunikointi ongelmia, koska hänen puheensa on osin epäselvää. Markon kohdalla tämä on tullut esille siten, että päivittäisten toimintojen ohjauksessa nämä vaikeudet aiheuttavat ns. juuttumista yleensä työn aloituksessa. Markolla on ohjauksen tarvetta siirtymä- ja lähtötilanteissa. Päivittäistoiminnoissa hän tarvitsee taustaohjausta jonkin verran, mutta taidot ovat vahvistuneet valmentavan koulutuksen aikana.

Heti syksyn alussa huomasin, että Markon kanssa työskennellessä ei kaikki toiminut niin kuin olisi pitänyt. Kommunikointivaikeus häiritsi niin paljon päivittäisiä toimintoja, että saatiin "sukset ristiin" monta kertaa. Tämän huomattuani totesin, että yhteydenotto Markon vanhempiin olisi tarpeellista. Vanhemmat olivat hyvin ymmärtäväisiä ja äiti kertoi mahdollisuuksista lisäavun saantiin. Pidimme palaverin, jossa olivat läsnä kaikki asianosaiset. Palaverissa sovimme Markolle myönnetystä palveluista ja niiden toteuttamisesta. Teimme tulkkipalvelun ja kommunikaatio-ohjauksen toteutussuunnitelman. Äiti hoiti asiat kuntoon ja saimme apua. Marko sai oman tulkin, joka käy kerran viikossa.

Tulkki on ollut suureksi avuksi, heillä on kahdenkeskistä aikaa paneutua eri tilanteisiin. Markolla on käytössä omassa kannettavassa tietokoneessa symbolikirjoitus ohjelma. Tulkki on asentanut monenlaisia erilaisia ohjelmia Markon koneelle. Näistä ohjelmista on suuri apu Markon opiskelulle ja nyt panostetaan ohjelman käyttöön. Lisäksi tulkki on luonut Markon käyttämän kuvallisen materiaalin. Ensimmäisenä saimme kuvat avuksi kauppareissuille. Kuvien avulla Marko löysi oikeat raaka-aineet. Seuraavaksi Markolle saatiin kansiot, joihin kuvien avulla

Kehittämishanke

laitettiin päivä- ja iltaohjelmat. Viikonlopuille oli oma kansio, joka kulki koulusta kotiin ja kotoa koululle. Kansion avulla pystyttiin vaihtamaan viikonlopun kuulumiset.

Ammattiaineiden tunneilla käytettiin kuvallista materiaalia niin paljon kuin mahdollista. Kotitalouden tunneilla käytössämme oli materiaalipankin kuvalliset ruokaohjeet. Nämä kuvalliset ruoka-ohjeet olivat välttämättömiä Markon ruuanvalmistuksen opinnoissa. Kuva kertoi enemmän kuin sanat, joten Marko toimi kuvallisen ohjeen kanssa lähes itsenäisesti.

Puhdistuspalveluiden tunneilla Markon käytössä oli kuvia oman huoneen siivouksesta vaihe vaiheelta. Vuodevaatteiden vaihdosta ja tuuletuksesta oli omat kuvat, jotka oli järjestetty vaiheittain työn etenemisen mukaisesti. Yleensä kuvat auttoivat paljon päivittäisissä toimissa, mutta oli myös mahdollista, että sittenkään mikään ei onnistunut. Tämä johtui siitä, että Markolle tuli kertoa jo viikkoa aikaisemmin, mitä tapahtuu ensi maanantaina oppitunnilla. Marko tarvitsi aikaa ennen kuin sisäisti asiat.

Kuvallisen materiaalin tekemistä tulee jatkaa koko ajan ja sen tärkeys opetuksessa korostuu. Markolle kuvallinen materiaali on ollut välttämätöntä, mutta myös kaikki ryhmäni opiskelijat hyötyvät samanlaisesta kuvallisesta materiaalista. Kuvallisen materiaalin avulla opiskelija pystyy itsenäisempään ja vastuullisempaan toimintaan.

8. Loppupohdinta

Tämän kehittämishankkeen tarkoituksena oli tehdä selkokielineen ja kuvallinen karjalanpiirakan valmistusohje erityisopiskelijan käyttöön. Pääasiallinen kohderyhmä, on erityisopiskelijat, mutta ohje soveltuu meidän jokaisen käyttöön, ainakin silloin, jos itsellä ei ole kokemusta esimerkiksi karjalanpiirakoiden valmistuksesta. Sain työni idean ohjaavalta opettajaltani, kotitalous- ja erityisopettaja Liisa Varikselta. Hän totesi, että käytettävistä opetusmateriaaleista puuttui selkokielliset, kuvalliset karjalaisten perinneleivonnaisten ohjeet.

Aluksi selvitin, mitkä mahdolliset perinneleivonnaiset tulisivat kyseeseen. Päätettiin, että karjalanpiirakat, riisipyöröt ja vatruskat olisivat nämä leivonnaiset joista aloittaisin työni. Hyvin varhaisessa vaiheessa kuitenkin selvisi, että kolmen perinneleivonnaisen ohjeenteko olisi ollut liian suuri kokonaisuus tässä työssä toteutettavaksi. Aihe

Kehittämishanke

rajattiin karjalanpiirakan valmistuksesta tehtävään selkokieliseen ja kuvalliseen ohjeeseen.

Työni alku oli aikamoista haparointia, kunnes selvisi kehittämishankkeeni todellinen tavoite ja toteutus. Aluksi hahmottelin kehittämishankkeeni runkoa ja aloittelin kirjoittamaan työlle perustelua. Seuraavaksi kuvattiin karjalanpiirakoiden valmistus vaihe vaiheelta ja jatkoin perusteluosuuden kirjoittamista. Talvella 2007 aloitin kuvien muokkaamisen ohjeeseen ja sain yhden version ohjeesta valmiiksi. Keskustelin ohjaavan opettajan kanssa aiheesta ja hän asiantuntijana ja ammattilaisena huomasi monia tärkeitä asioita, joita täytyi vielä korjata, että työni tavoite toteutuisi. Huomasimme, että pelkät nyt tehdyt valokuvat eivät riittäneet, vaan hyödynsimme materiaalipankin tarjoamaa kuvallista materiaalia.

Ohjeessa karjalanpiirakoiden valmistaminen on jaettu neljään eri vaiheeseen, riisipuuron valmistaminen, kuoritaikinan valmistaminen, leipominen ja paistaminen. Kaikista näistä vaiheista on omat selkokieliset, kuvalliset ohjeensa. Kevään aikana täydensin kehittämishankkeen kirjallista osiota. Nyt karjalanpiirakoiden selkokielinen ja kuvallinen ohje oli saanut oman hyvän mallin, jota voi hyödyntää myös muiden ruokaohjeiden laadinnassa. Jouduin myös miettimään tarkemmin, mitkä ovat opetukselliset perustelut selkokielisen oppimateriaalin laadinnalle.

Kun arvioin työni onnistumista ja työlle asetetun tavoitteen saavuttamista, niin huomaan oppineeni paljon erityisopetuksesta ja opiskelijan yksilöllisyyden huomioimisesta sekä ohjauksen apuvälineenä käytettävästä oppimateriaalista ja sille asetetuista vaatimuksista. Opettajan pedagogisten perusopintojen tekeminen työn ohessa on ollut itselle suuri haaste. Opiskelussa aikataulun laatiminen ja siinä pysyminen on todella tärkeä asia. Kehittämishankkeelle laatimani ajoitussuunnitelma "petti" koko ajan ja niinpä työni pitkittyi, joka käytännössä tarkoittaa myös työn monimutkaistumista. Ajoitussuunnitelman tulee olla joustava ja realistinen. Muutokset ovat aina mahdollisia, mutta niistä tulee myös oppia. Olen oppinut ajankäytön suunnittelun merkitystä tämän kehittämishankkeen tekemisen myötä.

Kehittämishanke

Kehittämishankkeen aikana koin suurimmaksi haasteeksi itse ohjeen teon. Kuvien käsittely oli uutta ja monta kertaa koneen kanssa työskentely ei luonnistunut niin kuin olisi pitänyt. Nyt tunnen olevani vahvoilla kuvien käsittelyssä ja koneen käyttö on alkanut sujua paremmin. Opin, miten tärkeää erityisopiskelijalle on selkokielisessä, kuvallisessa ohjeessa pienenkin yksityiskohdan huomioiminen. Selkokielisen, kuvallisen ohjeen tulee kertoa kaikki tarvittava tieto opiskelijalle, joka ei osaa lukea.

Valokuvan käyttö selkokielisessä, kuvallisessa ohjeessa on käyttökelpoinen, mutta tämän ohjeen teon myötä jäi arveluttamaan sen käyttö jatkossa. Mielestäni materiaalipankin ruokaohjeet, jotka ovat piirroskuvia, ovat helpommin ymmärrettäviä ja hahmotettavia. Tulevaisuudessa aion kiinnittää tähän asiaan enemmän huomiota ja tehdä oman ryhmän kanssa kokeiluja asian suhteen. Monet asiat nousivat työtä tehdessä esille eri tavalla kuin opetuksessa. Ryhmässäni on opiskelijoita, joilla on hahmottamisvaikeus, mikä vaikeuttaa varmaankin valokuvallisen ruuanvalmistusohjeen käyttöä. Kehittämishankkeen teko on kasvattanut monella tapaa ja opettanut monia uusia asioita, joita tarvitsen nykyisessä työssäni. Lisäksi olen saanut uutta intoa tiedon hakemiselle ja elinikäiselle oppimiselle.

Kehittämishanke
LÄHDELUETTELO

Haverinen, L. 1998. Konstruktivistinen oppimiskäsitys kotitalouden opetuksen näkökulmasta. Ritva Palojoki (toim.) Tutkimus kotitalousopetuksen tukena. Helsinki: Hakapaino, 2-3.

Haverinen, L. 1998. Kotitalousopetus uuden vuosituhannen kynnyksellä. Porvoo: WSOY, 14-15.

Ikonen, O. 1998. Arvot ja asenteet. Teoksessa Oiva Ikonen (toim.) Kehitysvammaisten opetus. Helsinki: Hakapaino Oy, 17.

Pirttimaa, R. 1998. Toiminnallinen opetussuunnitelma. Teoksessa Oiva Ikonen (toim.) Kehitysvammaisten opetus. Helsinki: Hakapaino Oy, 170.

Patrikainen, R. 1997. Ihmiskäsitys, tiedonkäsitys ja oppimiskäsitys luokanopettajan pedagogisessa ajattelussa. Joensuun yliopisto. Kasvatustieteellisiä julkaisuja.

Patrikainen, R. 1999. Opettajuuden laatu. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy, 132, 133, 136.

Suokas-Korhonen M. 2005. Kuvalliset työohjeet Kaprakan keittiön erityistyössä oppijoille. Joensuun Ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Varis, L. M. 2006. Kehitysvammaiset opiskelijat, opiskelijatuntemus ja arvioitu, kirjallinen kotitalouden oppimateriaali. Joensuun yliopisto. Erityispedagogiikan laitos. Ammatillis-tieteellinen lisensiaattityö.

<http://www.edu.oulu.fi/sampo/01-02/appro/toppila/kehva.html>

http://haku.verkkouutiset.fi/arkisto/Arkisto_1997/7.helmikuu/SELKO.HTM

<http://www.kuntoutussaatio.fi/terttu/tietopaketti/kehitysvammaisuus.html>

www.edu.fi/oppimateriaalit/amme

Varis Juha valokuvaus